

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان هرمزگان

گزارش نتایج آمارگیری از طرح معادن در حال بهره‌برداری استان هرمزگان (۹۷-۱۳۹۲)

معاونت آمار و اطلاعات

زمستان ۹۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	۱ - مقدمه.....
۲	۲ - تعاریف و مفاهیم.....
۴	۳ - وضعیت معادن در حال بهره‌برداری در سطح استان.....
۴	۳-۱ - وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک شاغلان.....
۴	۳-۲ - وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک ارزش تولیدات معدنی.....
۵	۴- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک ارزش افزوده و شهرستان.....
۵	۴-۱ - وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک مقادیر ارزش افزوده.....
۶	۴-۲ - وضعیت ارزش افزوده معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک شهرستان.....
۷	۵- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک نوع ماده معدنی.....
۱۳	۶- بحث و نتیجه گیری.....

بخش معدن استان با برخورداری از تنوع و کیفیت مناسب مواد معدنی و ظرفیت بالای اقتصادی، نقش اساسی در ارتقاء و شکوفایی اقتصاد استان و ایجاد اشتغال پایدار دارد. وجود کانسارهای مختلف با ذخایر قطعی و با کیفیت مناسب موجب شده که برخی از محصولات تولیدی این بخش در زمره محصولات صادراتی قرار گرفته و از ارزش افزوده بسیار بالایی برخوردار باشند.

به منظور دستیابی به آمار و اطلاعات صحیح و بهنگام از معادن و برنامه‌ریزی در راستای استفاده بهینه از این ظرفیت طبیعی و خدادادی استان، طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری که از طرح‌های ابلاغی مرکز آمار ایران می‌باشد، به صورت نمونه‌ای در هر سال اجرا می‌گردد. این طرح با هدف دستیابی به میزان ارزش افزوده بخش معدن و نیز ارزیابی معادن در حال بهره‌برداری از نظر شاخص‌هایی نظیر مقدار و ارزش تولیدات معدنی، مقدار و ارزش صادرات، نیروی انسانی و شاغلان آنها و میزان سرمایه‌گذاری در معادن شن و ماسه به صورت نمونه‌ای و در سایر معادن به صورت سرشماری (تمام شماری) اجرا می‌گردد.

این گزارش در نظر دارد ضمن ارائه تصویری از وضعیت معادن در حال بهره‌برداری استان طی سالهای ۹۷-۱۳۹۲، وضعیت شاخص‌های بخش معدن استان نظیر اشتغال، ارزش افزوده و میزان سرمایه‌گذاری را بررسی و ارزیابی نماید. امید است مطالب آن مورد استفاده و توجه برنامه‌ریزان و پژوهشگران قرار گیرد.

۲- تعریف و مفاهیم

معادن: محدوده ای که شامل ذخیره معدنی و انباشت طبیعی فلز یا سنگ‌های گوناگون که ارزش اقتصادی داشته باشد را معدن می‌گویند.

معادن در حال بهره‌برداری: معدنی که در آن مجموعه‌ای از عملیات، به منظور استخراج، کانه‌آرایی و به دست آوردن مواد معدنی قابل فروش، انجام می‌شود.

جامعه آماری طرح: جامعه آماری در این طرح شامل معادنی است که حداقل به مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته بهره‌برداری از آن‌ها صورت گرفته باشد. بدیهی است معادنی که فقط در حال تجهیز، آماده‌سازی، اکتشاف یا بهره‌برداری آزمایشی هستند، در این جامعه آماری قرار نمی‌گیرند.

ماده معدنی: هر عنصر یا ترکیب طبیعی که به صورت جامد، مایع یا گاز در اثر تحولات طبیعی در دوران‌های مختلف زمین-شناسی زمین به وجود آمده است، ماده معدنی نامیده می‌شود.

استخراج ماده معدنی: مجموعه عملیاتی که به منظور جدا کردن کانه از کانسار و انتقال آن به محل انباشت مواد، انجام می‌شود.

کانه آرایی: تمام عملیات فیزیکی، شیمیایی یا فیزیکی-شیمیایی که به منظور جداکردن قسمتی از مواد باطله از کانه یا برای تفکیک کانه‌ها از یکدیگر انجام می‌شود.

کنستانتره: کنستانتره به ترکیبی از مواد معدنی اطلاق می‌شود که از کانه‌آرایی و فراوری مواد خام استخراج شده به دست آمده و دارای درصد خلوص بالاتری نسبت به ماده خام باشند.

شاغلان: تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می‌کنند. شاغلان از نظر وظیفه‌ای که به عهده دارند به دو گروه شاغلان تولیدی و شاغلان اداری، مالی و خدماتی تفکیک می‌شوند.

ارزش تولیدات معدنی: مجموع ارزش تولیدات قابل عرضه (فروش) معادن شامل مواد معدنی خام و فراوری شده براساس قیمت فروش، در محل معدن است.

مقدار تولیدات معدن: مجموع تولیدات قابل عرضه (فروش) معادن شامل مواد معدنی خام و فراوری شده در محل معدن است.

ارزش کل تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و ارزش ضایعات قابل فروش مواد معدنی به قیمت تولیدکننده یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

ارزش افزوده: عبارت است از مابه‌التفاوت ارزش دریافتی‌ها (ستانده) و ارزش پرداختی‌ها.

ارزش دریافتی‌ها (ستانده‌ها) در معدن: مجموع ارزش تولیدات قابل عرضه (فروش) معادن شامل مواد معدنی خام و فراوری شده براساس قیمت فروش در محل معدن، ارزش ساخت و تعمیرات اساسی اموال سرمایه‌ای توسط شاغلان معدن و ارزش سایر دریافتی‌ها بابت خدمات تولیدی و غیرتولیدی از قبیل کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی وسایل آزمایشگاه، فروش آب و برق، غذای طبخ شده و است.

ارزش پرداختی‌ها (داده‌ها) در معدن: مجموع ارزش مواد، ابزار و وسایل کار کم‌دوام، لوازم یدکی، سوخت، مواد منفجره، آب، برق و سایر پرداختی‌ها بابت خدمات تولیدی و غیرتولیدی از قبیل کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ماشین آلات، ساختمان، وسایل آزمایشگاهی، لوازم و تجهیزات اداری و است.

طبقه‌بندی مواد معدنی:

الف) مواد معدنی طبقه یک: عبارتند از سنگ آهک، سنگ گچ، شن و ماسه، خاک رس، صدف دریایی، پوکه معدنی، نمک آبی و سنگی، مارن، سنگ لاشه ساختمانی و نظایر آن‌ها.

ب) مواد معدنی طبقه دو عبارتند از:

۱. آهن، طلا، کرم، قلع، جیوه، سرب، روی، مس، تیتان، آنتیموان، مولیبدن، کبالت، تنگستن، کادمیوم و سایر فلزات.
۲. نیترات‌ها، فسفات‌ها، برات‌ها، نمکهای قلیایی، سولفات‌ها، کربنات‌ها، کلرورها (به استثنای مواد یاد شده در طبقه یک) و نظایر آن‌ها.

۳. میکا، گرافیت، تالک، کائولن، نسوزها، فلدسپات‌ها، سنگ و ماسه سیلیسی، پرلیت، دیاتومیت، زئولیت، بوکسیت، خاک سرخ، خاک زرد، خاک‌های صنعتی و نظایر آن‌ها.

۴. سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی مانند الماس، زمرد، یاقوت، یشم، فیروزه، انواع عقیق و امثال آن‌ها.

۵. انواع سنگ‌های تزئینی و نما.

۶. انواع زغالسنگ‌ها و شیل‌های غیرنفتی.

۷. مواد معدنی قابل استحصال از آب‌ها و نیز گازهای معدنی به استثنای گازهای هیدروکربوری.

ج) مواد معدنی طبقه سه: که عبارتند از کلیه هیدروکربورها به استثنای زغال سنگ. مانند نفت خام، گاز طبیعی، قیر پلمه سنگ‌های نفتی و سنگ آسفالت طبیعی و ماسه‌های آغشته به نفت و امثال آن‌ها.

د) مواد معدنی طبقه چهار: که عبارتند از کلیه مواد پرتوزا اعم از اولیه و ثانویه.

۳- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک شاغلان و ارزش تولیدات آن‌ها

۳-۱- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک شاغلان

جدول (۱) تعداد معادن فعال استان طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ را نشان می‌دهد. بیشترین تعداد معادن فعال استان در دوره مذکور مربوط به سال ۱۳۹۶ با ۱۶۸ معدن و کمترین آن مربوط به سال ۱۳۹۵ با ۹۰ معدن فعال بوده است. از نظر اشتغال ایجاد شده در معادن فعال استان طی این دوره، بیشترین میزان اشتغال مربوط به سال ۱۳۹۲ با تعداد ۲۱۵۶ نفر و کمترین آن مربوط به سال ۱۳۹۵ با تعداد ۱۴۶۵ نفر شاغل بوده است. بررسی معادن فعال در کل دوره نشان می‌دهد که سالانه به طور متوسط در استان ۱۲۲ معدن فعال بوده که زمینه اشتغال ۱۸۰۰ نفر را در این بخش فراهم نموده‌اند.

بررسی تعداد شاغلان معادن در حال بهره‌برداری طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ نشان می‌دهد که به طور متوسط در هر سال ۱۰۷ نفر از تعداد شاغلان آن‌ها کاسته شده است که از دلایل آن‌ها می‌توان به کاهش تعداد معادن و غیرفعال شدن معادن با ارزش افزوده بالا نظیر سنگ آهن و کرومیت اشاره کرد.

جدول ۱ - تعداد معادن در حال بهره‌برداری و شاغلان آن‌ها طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲

سال	تعداد معادن	تعداد شاغلان	درصد تغییرات تعداد شاغلان
۱۳۹۲	۱۲۷	۲۱۵۶	-
۱۳۹۳	۱۰۷	۱۹۱۶	-۱۲
۱۳۹۴	۱۱۲	۱۷۱۳	-۱۱
۱۳۹۵	۹۰	۱۴۶۵	-۱۵
۱۳۹۶	۱۶۸	۲۰۴۴	۳۹
۱۳۹۷	۱۳۱	۱۵۱۰	-۲۷
مجموع	۷۳۵	۱۰۸۰۴	-

منبع: نتایج طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری - مرکز آمار ایران

۳-۲- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک ارزش تولیدات معدنی

بررسی اطلاعات معادن در حال بهره‌برداری از لحاظ ارزش تولیدات بیانگر آن است که طی این دوره در مجموع ۱۰۴/۴ میلیون تن ماده معدنی به ارزش ۱۰۸۶۲ میلیارد ریال استخراج شده است (جدول ۲). بیشترین مقدار تولید ماده معدنی مربوط به سال ۱۳۹۶ با ۱۹ میلیون تن و کمترین آن مربوط به سال ۱۳۹۷ با ۱۳/۳ میلیون تن بوده است. از نظر ارزش تولیدات نیز، سال ۱۳۹۶ با داشتن ۲۴۲۹ میلیارد ریال بالاترین میزان ارزش تولیدات معدنی و سال ۱۳۹۲ با داشتن ۱۲۴۳ میلیارد ریال کمترین میزان ارزش تولیدات معدنی را دارا بوده‌اند.

به طور کلی می‌توان گفت میزان استخراج ماده معدنی از معادن در حال بهره‌برداری استان در هر سال به طور متوسط ۱۷/۴ میلیون تن بوده که ارزش آن‌ها در حدود ۱۸۱۰ میلیارد ریال برآورد شده است.

جدول ۲ - تولیدات مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری استان هرمزگان طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲

سال	مقدار تولید (میلیون تن)	ارزش تولیدات (میلیارد ریال)	درصد تغییرات ارزش تولیدات
۱۳۹۲	۱۸/۶	۱۲۴۳	-
۱۳۹۳	۱۸/۵	۱۴۷۸	۱۹
۱۳۹۴	۱۶/۶	۱۵۱۱	۲
۱۳۹۵	۱۸/۴	۲۲۶۰	۵۰
۱۳۹۶	۱۹/۰	۲۴۲۹	۷
۱۳۹۷	۱۳/۳	۱۹۴۲	-۲۰
مجموع	۱۰۴/۴	۱۰۸۶۲	-

منبع: نتایج طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری - مرکز آمار ایران

۴- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک ارزش افزوده و شهرستان

۴-۱- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک مقادیر ارزش افزوده

بر اساس نتایج طرح معادن در حال بهره‌برداری، ارزش افزوده بخش معادن استان طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ در مجموع برابر ۹۱۷۶ میلیارد ریال بوده است. جدول (۳) ارزش افزوده، ارزش پرداختی‌ها و دریافتی‌های معادن در حال بهره‌برداری استان را در دوره مذکور نشان می‌دهد. بررسی تغییرات ارزش افزوده بخش معدن طی سال‌های یاد شده نشان می‌دهد که میزان ارزش افزوده متأثر از اعمال سیاست‌های مختلف در بخش معدن دچار نوسانات زیادی شده است چرا که با اعمال سیاست‌های صادراتی برخی از مواد معدنی و کاهش جریمه‌های گمرکی موجب شده است که ارزش افزوده در سال ۱۳۹۶ از رشدی معادل ۳/۷ درصد نسبت به سال ۱۳۹۵ برخوردار باشد و به بالاترین میزان خود در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ برسد. پس از آن با وجود مشکلات ناشی از عدم برگشت ارز ناشی از تحریم و کاهش صادرات، ارزش افزوده بخش معدن نیز کاهش پیدا کرده است.

جدول ۳ - ارزش افزوده معادن در حال بهره‌برداری استان هرمزگان طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ (ارقام به میلیارد ریال)

سال	ارزش افزوده	پرداختی‌ها (داده‌ها)	دریافتی‌ها (ستانده‌ها)	درصد تغییرات ارزش افزوده
۱۳۹۲	۱۰۱۴	۳۶۸	۱۳۸۲	-
۱۳۹۳	۱۲۷۴	۲۸۰	۱۵۵۴	۲۵/۶
۱۳۹۴	۱۲۳۱	۳۳۶	۱۵۶۷	-۳
۱۳۹۵	۱۹۹۷	۵۰۲	۲۴۹۹	۶۲/۲
۱۳۹۶	۲۰۷۰	۴۲۹	۲۴۹۹	۳/۷
۱۳۹۷	۱۵۹۰	۳۹۹	۱۹۸۹	-۲۳/۲
مجموع	۹۱۷۶	۲۳۱۴	۱۱۴۹۰	-

منبع: نتایج طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری مرکز آمار ایران

۴-۲- ارزش افزوده سالیانه معادن در حال بهره برداری به تفکیک شهرستان

بر اساس نتایج طرح معادن در حال بهره برداری، ارزش افزوده کل بخش معادن شهرستان های استان طی سال های ۹۷-۱۳۹۲ در مجموع برابر با ۱۴۹۳/۲ میلیارد ریال بوده است. جدول (۴) ارزش افزوده و سهم شهرستان در استان را در دوره مذکور نشان می دهد.

در بین شهرستان های استان، شهرستان خمیر با ۶۸۳/۵ میلیارد ریال (۴۵/۸ درصد) بالاترین و شهرستان قشم با ۲/۹ میلیارد ریال (۰/۲ درصد) کمترین میزان ارزش افزوده را در بین شهرستان های استان در طول سال های ۹۷-۱۳۹۲ دارا می باشند.

جدول ۴ - مقادیر ارزش افزوده سالیانه معادن در حال بهره برداری استان هرمزگان به تفکیک شهرستان طی سال های ۹۷-۱۳۹۲ (ارقام به میلیارد ریال)

شهرستان	ارزش افزوده کل	سهم شهرستان در استان
پارسیان	۱۹	۱/۲
بستک	۵۳/۱	۳/۵
بندرعباس	۲۵۵/۴	۱۶/۷
بندرلنگه	۹۷/۲	۶/۳
حاجی آباد	۳۳۱/۶	۲۱/۶
خمیر	۶۸۳/۵	۴۵/۸
رودان	۱۶/۴	۱/۱
سیریک	۶/۳	۰/۴
میناب	۹/۳	۰/۶
جاسک	۱۸/۶	۱/۲
قشم	۲/۹	۰/۲
مجموع	۱۴۹۳/۲	۱۰۰

منبع: نتایج طرح آمارگیری از معادن در حال بهره برداری مرکز آمار ایران

۵- وضعیت معادن در حال بهره‌برداری به تفکیک نوع ماده معدنی

براساس نتایج طرح معادن در حال بهره‌برداری، مقادیر ارزش افزوده معادن استان به تفکیک نوع ماده معدنی طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ در جدول (۵) نشان داده شده است.

در بین مواد معدنی یاد شده در استان، بیشترین استخراج ماده معدنی مربوط به شن و ماسه با استخراج سالیانه ۳۹/۶ میلیون تن و کمترین میزان استخراج مربوط به کرومیت با ۶۵ هزار تن در سال می‌باشد. همچنین در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲، شن و ماسه در مجموع با میزان ارزش افزوده ۲۷۹۴/۷ میلیارد ریال بیشترین میزان ارزش افزوده و سنگ نمک در مجموع با ۳۷/۷ میلیارد ریال کمترین مقدار ارزش افزوده را در بین مواد معدنی دارا می‌باشد.

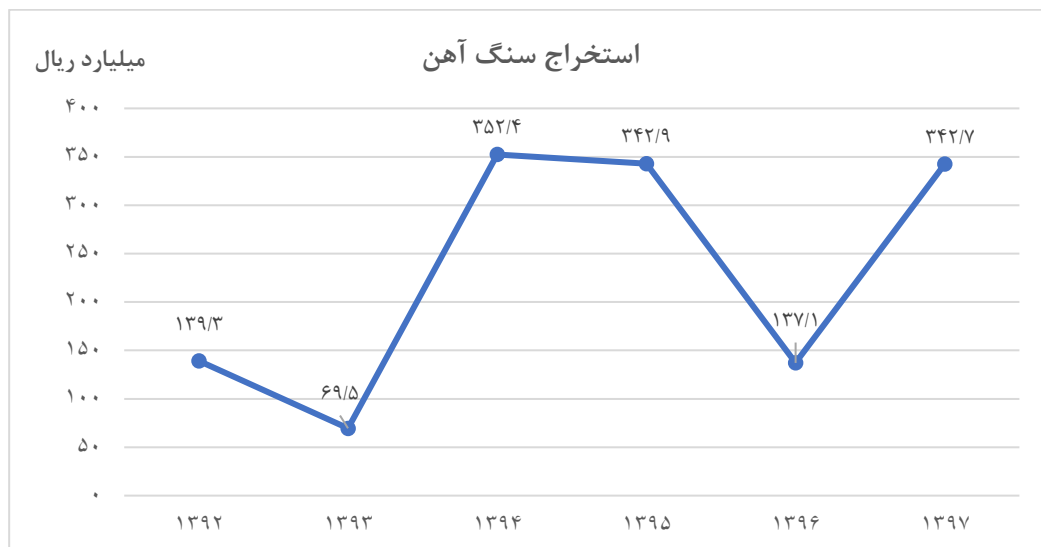
جدول ۵ - مقادیر ارزش افزوده معادن در حال بهره‌برداری استان هرمزگان به تفکیک نوع ماده معدنی طی سال‌های ۹۷-۱۳۹۲

نوع ماده معدنی	سال	مقدار استخراج(تن)	مقادیر ارزش افزوده(میلیارد ریال)
سنگ آهن	۱۳۹۲	۱,۱۷۸,۰۰۰	۱۳۹/۳
	۱۳۹۳	۶۰,۰۰۰	۶۹/۵
	۱۳۹۴	۲,۵۹۹,۰۰۰	۳۵۲/۴
	۱۳۹۵	۷۷۱,۰۰۰	۳۴۲/۹
	۱۳۹۶	۸۲۸,۴۷۱	۱۳۷/۱
	۱۳۹۷	۸۳۲,۴۹۲	۳۴۲/۷
کرومیت	۱۳۹۲	۸,۰۰۰	۲۶/۰
	۱۳۹۳	۴,۰۰۰	۵/۲
	۱۳۹۴	۴,۰۰۰	۷/۳
	۱۳۹۵	۱,۰۰۰	۱۲/۳
	۱۳۹۶	۳۸,۰۷۵	۱۹۲/۱
	۱۳۹۷	۱۰,۰۳۰	۲۱/۰
شن و ماسه	۱۳۹۲	۸,۶۲۱,۰۰۰	۳۷۲/۵
	۱۳۹۳	۸,۴۶۵,۰۰۰	۵۵۴/۷
	۱۳۹۴	۶,۷۶۹,۰۰۰	۵۲۲/۲
	۱۳۹۵	۶,۰۴۷,۰۰۰	۴۴۶/۶
	۱۳۹۶	۶,۶۷۷,۳۰۸	۵۹۸/۸
	۱۳۹۷	۳,۰۷۶,۱۵۰	۲۹۹/۹
سنگ لاشه	۱۳۹۲	۳,۲۰۸,۰۰۰	۱۰۷/۸
	۱۳۹۳	۳,۰۱۲,۰۰۰	۲۱۰/۱
	۱۳۹۴	۱,۰۱۸,۰۰۰	۵۶/۱
	۱۳۹۵	۱,۶۳۷,۰۰۰	۷۱/۰
	۱۳۹۶	۲,۵۴۶,۵۰۰	۳۱۵/۹
	۱۳۹۷	۱,۷۱۶,۹۰۴	۲۵۷/۹

نوع ماده معدنی	سال	مقدار استخراج (تن)	مقادیر ارزش افزوده (میلیارد ریال)
سنگ آهک	۱۳۹۲	۲,۳۶۰,۰۰۰	۱۳۲/۸
	۱۳۹۳	۵,۵۸۵,۰۰۰	۲۶۸/۵
	۱۳۹۴	۵,۲۷۵,۰۰۰	۱۸۷/۹
	۱۳۹۵	۵,۸۶۶,۰۰۰	۴۶۶/۸
	۱۳۹۶	۵,۸۷۵,۹۲۶	۴۸۵/۰
	۱۳۹۷	۴,۹۳۹,۴۹۸	۳۱۲/۱
سنگ گچ	۱۳۹۲	۲,۹۷۱,۰۰۰	۱۵۳/۳
	۱۳۹۳	۱,۱۵۴,۰۰۰	۱۴۸/۷
	۱۳۹۴	۷۷۴,۰۰۰	۹۲/۵
	۱۳۹۵	۴,۰۳۱,۰۰۰	۶۵۳/۴
	۱۳۹۶	۲,۷۵۲,۰۰۰	۳۰۹/۹
	۱۳۹۷	۲,۵۵۳,۹۳۹	۳۳۳/۶
سنگ نمک	۱۳۹۲	۱۱۱,۰۰۰	۴/۸
	۱۳۹۳	۱۴۴,۰۰۰	۵/۵
	۱۳۹۴	۱۰۱,۰۰۰	۸/۲
	۱۳۹۵	۶۵,۰۰۰	۳/۵
	۱۳۹۶	۱۴۵,۰۰۰	۷/۷
	۱۳۹۷	۸۵,۰۰۰	۸/۰

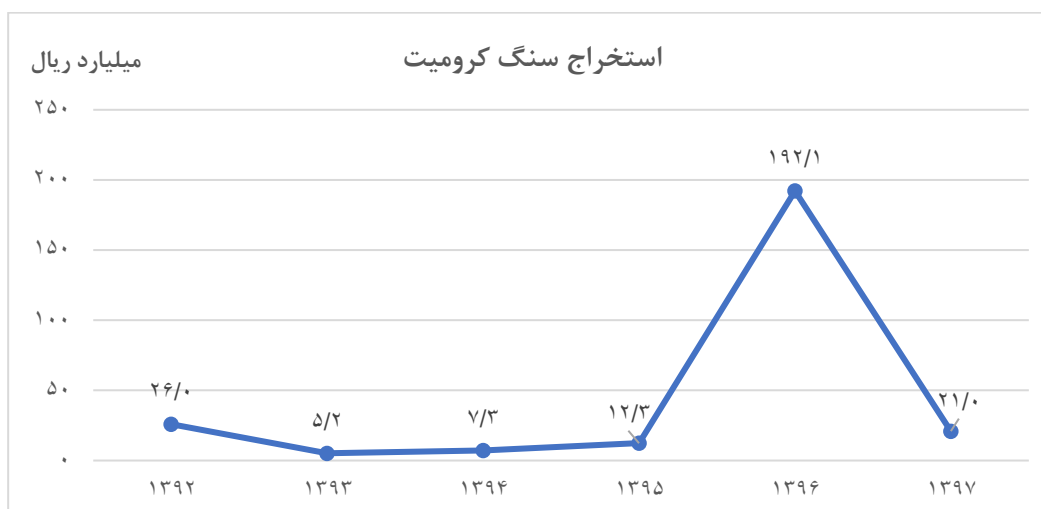
منبع: نتایج طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری مرکز آمار ایران

نمودار (۱) مقدار ارزش افزوده و تغییرات سنگ آهن را در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ نشان می‌دهد. تغییرات ارزش افزوده در طول این سال‌ها تابعی از میزان استخراج سنگ آهن و قیمت آن بوده است به طوری که علی‌رغم استخراج ۲/۵ میلیون تن سنگ آهن در سال ۱۳۹۴ که بالاترین میزان استخراج در بین کلیه سال‌ها بوده است و لیکن ارزش افزوده حاصل شده از این میزان استخراج بسیار کم‌تر از سال ۱۳۹۵ که در حدود ۷۷۱ هزار تن استخراج شده است، بنابراین فاکتور تعیین کننده در تغییرات ارزش افزوده که نقش برجسته تری نسبت به میزان استخراج دارد قیمت ماده معدنی بوده که به نظر به لحاظ شرایط مساعد صادرات و افزایش تعداد مشتری در سال ۱۳۹۵ از قیمت مناسب تری نسبت به سال‌های دیگر برخوردار بوده است.

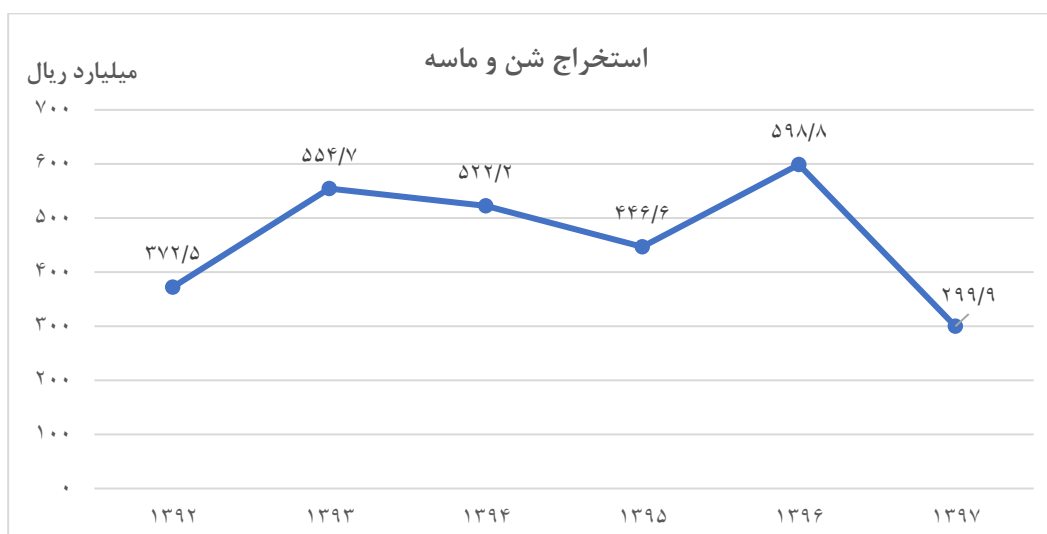
نمودار ۱ - ارزش افزوده معادن سنگ آهن استان هرمزگان طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۷

نمودار (۲) تغییرات میزان ارزش افزوده حاصل شده از استخراج سنگ کرومیت را در استان نشان می‌دهد. تغییرات ارزش افزوده نشان می‌دهد که به لحاظ میزان استخراج کم در طول سال‌های ۹۵-۱۳۹۲ میزان تغییرات ارزش افزوده تقریباً صفر بوده و منحنی یک خط راست را نشان می‌دهد و لیکن در سال ۱۳۹۶ به لحاظ استخراج چندبرابری نسبت به سال‌های گذشته، بیشترین مقدار ارزش افزوده مربوط به این سال می‌باشد.

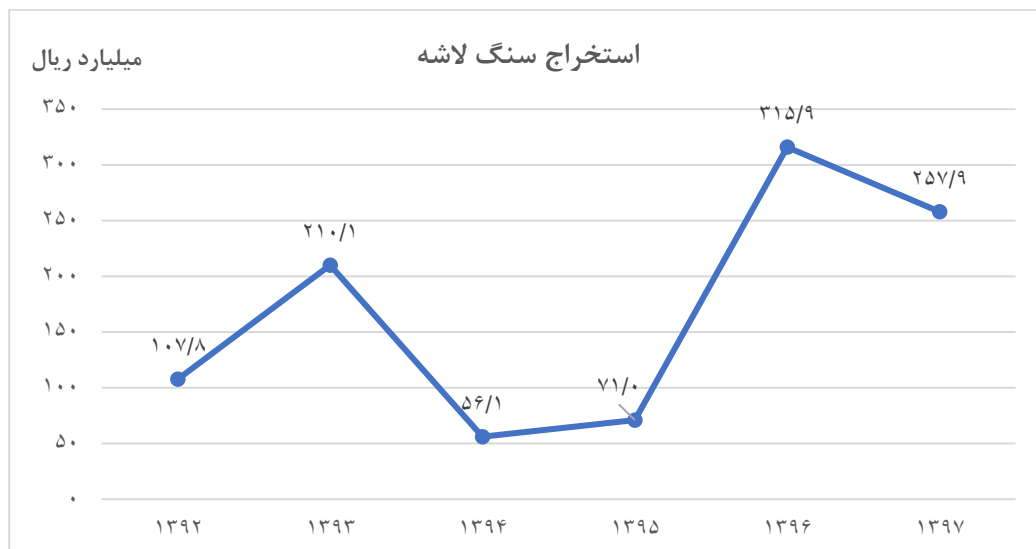
نمودار ۲ - ارزش افزوده معادن سنگ کرومیت استان هرمزگان طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۷

نمودار (۳) مقدار ارزش افزوده و تغییرات شن و ماسه را در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ نشان می‌دهد. در طول سال‌های ۱۳۹۲-۹۵ تغییرات اندکی در میزان ارزش افزوده مشاهده می‌شود اما در سال ۱۳۹۶ با افزایش قابل توجه به بالاترین میزان خود و در سال ۱۳۹۷ با افت شدید به کمترین مقدار خود در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ رسیده است. از عمده دلایل این تغییرات می‌توان به رکود بخش مسکن و همچنین تعطیلی موقت پروژه‌های عمرانی بخصوص در حوزه زیربنایی اشاره کرد. بررسی تغییرات ارزش افزوده این معادن نشان می‌دهد که دامنه تغییرات ارزش افزوده معادن شن و ماسه استان، تابعی از اقتصاد بخش ساختمانی و زیربنایی استان بوده است.

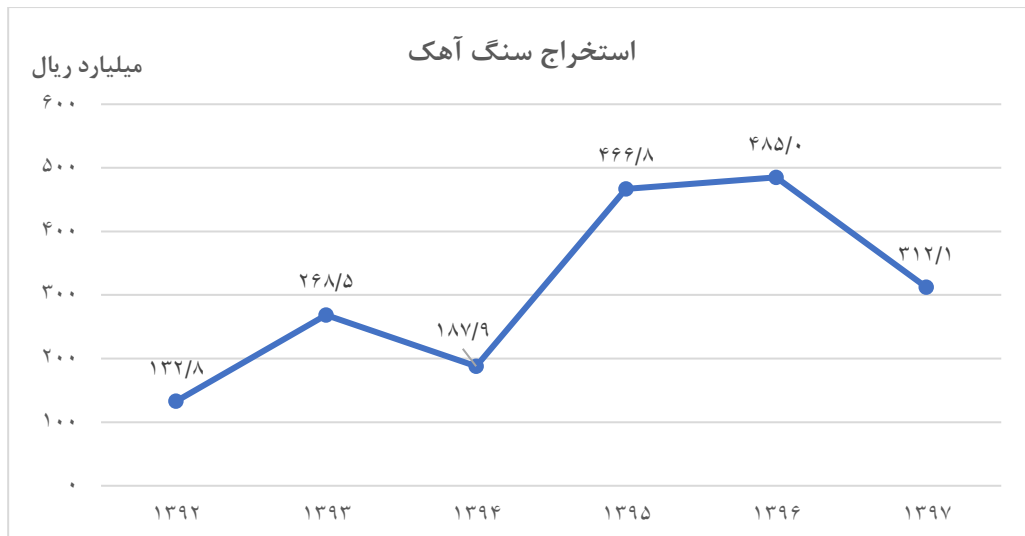
نمودار ۳ - ارزش افزوده معادن شن و ماسه استان هرمزگان طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۷

نمودار (۴) منحنی تغییرات ارزش افزوده معادن سنگ لاشه استان را در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ نشان می‌دهد. نکته حائز اهمیت دامنه تغییرات بسیار وسیع ارزش افزوده در این معادن در طول سال‌های مذکور است چرا که به دلایل مختلف اقتصادی، عدم تقاضا و کمبود منابع، منحنی در تمامی سال‌های مذکور دارای شکست بوده و از کمینه و بیشینه زیادی برخوردار می‌باشد. اما بالاترین مقدار ارزش افزوده در منحنی، مربوط به سال ۱۳۹۶ بوده که به نظر ناشی از قیمت مناسب و میزان استخراج سنگ لاشه در این سال بوده است. از دیگر نکات حائز اهمیت قیمت بسیار کم و نامطلوب سنگ لاشه در سال ۱۳۹۴ است که با استخراج ۱ میلیون تن در سال کمترین میزان ارزش افزوده را به خود اختصاص داده است.

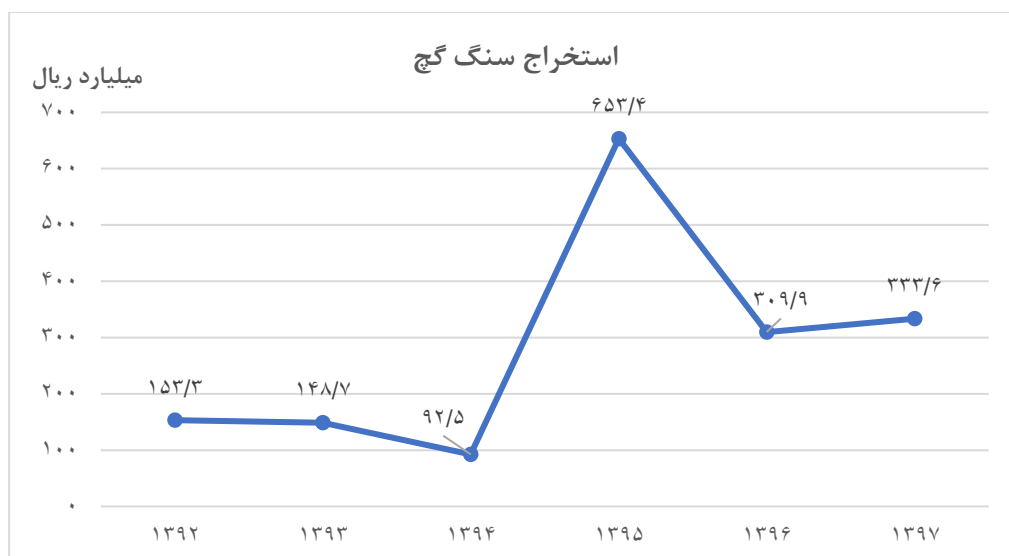
نمودار ۴ - ارزش افزوده معادن سنگ لاشه استان هرمزگان طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۷

نمودار (۵) منحنی تغییرات میزان ارزش افزوده معادن سنگ آهک استان را در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ نشان می‌دهد. بررسی روند تغییرات ارزش افزوده سنگ آهک نشان می‌دهد که سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به لحاظ تغییرات مطلوب اقتصادی و فراهم شدن زمینه صادرات این نوع ماده معدنی، بیشترین ارزش افزوده را به خود اختصاص داده‌اند که پس از این سال‌ها با کاهش تقاضا ناشی از تحریم‌ها و مشکلات متعدد در زمینه صادرات و برگشت ارز حاصل آن، مجدداً ارزش افزوده در سال ۱۳۹۷ کاهش پیدا کرده است.

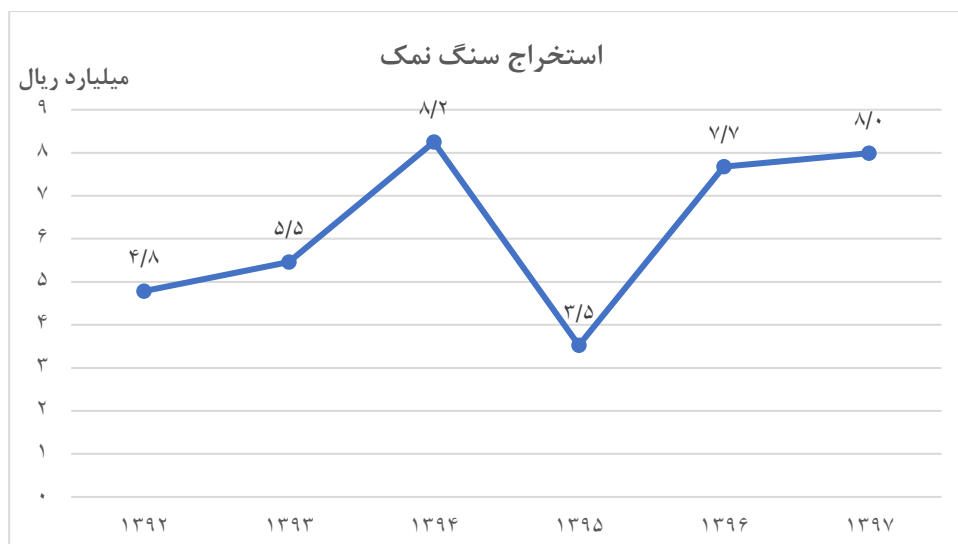
نمودار ۵- ارزش افزوده معادن سنگ آهک استان هرمزگان طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۷

نمودار (۶) منحنی تغییرات ارزش افزوده معادن سنگ گچ استان را در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ نشان می‌دهد. در طول سال‌های ۹۴-۱۳۹۲ تغییرات ارزش افزوده اندک بوده است اما در سال ۱۳۹۵ به لحاظ تغییرات مطلوب اقتصادی و فراهم شدن زمینه صادرات این نوع ماده معدنی به بالاترین میزان ارزش افزوده خود در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ رسیده است. پس از آن در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ با کاهش تقاضا ناشی از تحریم‌ها، مشکلات زیرساختی زیادی در صادرات و فرآوری، مشکلات متعدد در زمینه صادرات سنگ گچ و خام فروشی، استخراج این نوع ماده معدنی با کاهش روبرو شده است.

نمودار ۶- ارزش افزوده معادن سنگ گچ استان هرمزگان طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۷

نمودار (۷) مقدار ارزش افزوده و تغییرات سنگ نمک را در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ نشان می‌دهد. در طول سال‌های ۱۳۹۲-۹۳ تغییرات اندک بوده است اما در سال ۱۳۹۴ با افزایش ناگهانی به بالاترین میزان خود و در سال ۱۳۹۵ با افت بسیار شدید به کمترین مقدار خود در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ رسیده است. این شیب نزولی می‌تواند متأثر از یک شوک اقتصادی و قوانین حاکم بخشی باشد که چندان دوام نداشته و معادن نمک پس از پشت سر گذاشتن این سال در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ مجدداً به وضعیت مطلوب سال‌های قبل برگشته اند.

نمودار ۷ - ارزش افزوده معادن سنگ نمک استان هرمزگان طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۷

۶- بحث و نتیجه گیری :

طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری از جمله طرح‌های مهم و اثرگذار مرکز آمار ایران است که علاوه بر در اختیار قرار دادن آمار و اطلاعات، زمینه دستیابی به موانع و مشکلات بخش معدن استان را فراهم می‌آورد و بر این اساس تصویر جامع و دید کلانی از اقتصاد این بخش را ارائه می‌دهد.

براساس نتایج طرح مذکور، ارزش افزوده بخش معدن استان در طول سال‌های ۹۷-۱۳۹۲ در مجموع تقریباً ۰/۰۰۵ درصد از کل تولید ناخالص داخلی را شامل می‌شود که در این بین، معادن شن و ماسه و سنگ آهک به ترتیب با داشتن ۲۷۹۵ و ۱۸۵۳ میلیارد ریال ارزش افزوده بیشترین سهم را در این بخش دارا می‌باشند. همچنین می‌توان ادعا کرد که اشتغال مستقیم این بخش به طور متوسط ۱۸۰۰ نفر در سال می‌باشد.

در بین شهرستان‌های استان، شهرستان خمیر به لحاظ برخورداری از منابع عظیم سنگ گچ و شرایط مطلوب این ماده معدنی و همچنین داشتن رتبه اول استخراج سنگ گچ در کشور دارای بیشترین ارزش افزوده در طول سال می‌باشد که این وضعیت بیشتر به تقاضای ساخت و ساز و وجود مشتری بستگی دارد به همین دلیل در طول سالیان متمادی دارای بیشینه و کمینه زیادی بوده است.

تکیه اقتصاد بخش معدن استان علاوه بر میزان استخراج و قیمت ماده معدنی که خود برگرفته از وضعیت اقتصادی، وجود مشتری و فراهم بودن زمینه صادرات بوده، به دستورالعمل‌های صادر شده از سوی ارگان‌های متوالی بخش مذکور نظیر وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت اقتصاد و دارایی نیز مرتبط است و در سال‌هایی که دستورالعمل‌های تسهیل صادرات مواد معدنی ابلاغ شده است شاهد وضعیت مطلوب‌تری از نظر فروش ماده معدنی و میزان ارزش افزوده حاصل شده می‌باشیم.